

Atskaite par dalību COPA – COGECA un EK darba grupā

Piens un piena produkti

6. martā 2014. Brisele

Izskatāmie jautājumi:

1. Piena tirgus situācija;
2. Piena tirgus observatorija: patreizējā situācija un ieinteresēto pušu loma;
3. KLP un intervence;
4. Raita pielāgošanās: iespējamie risinājumi;
5. Jaunākā informācija par piena pakas īstenošanu un progresa ziņojumu;
6. Eiropas Komisijas prezentācija par Skolas piena programmas priekšlikumiem un ieinteresēto pušu reakciju;
7. Brīvprātīgā piena izcelsmes marķējuma turpmākā attīstība;
8. Patreizējā situācija par pētījumu attiecībā uz obligāto izcelsmes marķējumu pienam, kā arī produktiem, kur piens ir kā galvenā sastāvdaļa;
9. Eiropas Komisijas priekšlikums par klonētu dzīvnieku aizliegumu ES;
10. Oficiālās kontroles regulas pārskatīšana;
11. Ārējā tirdzniecība.

1. Piena tirgus situācija

Piena ražošana ES kopumā palielinās. Šajā kvotas gadā līdz decembrim (ieskaitot) saražotā piena apjoms ir palielinājies par 1,78%. Mēs Latvija esam to 17 valstu skaitā, kur piena ražošana palielinās attiecībā pret iepriekšējo gadu. Visstraujākais piena ražošanas kāpinājums ir Nīderlandē un Igaunijā – virs 6%, Latvijā - +2,5%. Arī piena cenas vēl arvien ir ar kāpjošu tendenci, bet nepatīkamais fakts ir, ka mums jau visu pagājušo gadu ir zemākā piena cena ES. Vidējā piena cena ES 2013. gada decembrī bija 0,404 Euro/kg, Latvijā - 0,336 Euro/kg, Lietuvā - 0,363 Euro/kg. Lielais jautājums - KĀPĒC veidojas tika liela atšķirība piena cenās starp Latviju un Lietuvu? Igaunijas un Polijas piena cenas ir satuvinājušās: Igaunijā - 0,375 Euro/kg, Polijā - 0,372 Euro/kg.

Komentāri no atsevišķām dalībvalstīm. Polija - uz februāri kvotas izpilde 94%, iespējams uz kvotas gada beigām būs 102%. Šajā gadā slaucamo govju skaits ir samazinājies par ~10%, piena cena uz marta sākumu 0,38 Euro/kg. Somija - janvārī piena ražošanas kāpums +3,5%, bet kvotu nepārsniegs, cena 0,44 Euro/kg, kopumā situācija piena sektorā pozitīva. Dānija - piena cena 0,422 Euro/kg, kvotas pārpilde plānojas 2,2% jeb 27 milj.Euro, kas būs jānomaksā soda naudās, tā būs visu laiku lielākā soda nauda Dānijai, bet piena ražošana no tā neapstājas. Zviedrija - piena ražošanas pieaugums ir 0,6% galvenokārt uz ražības kāpinājuma pamata, kvota netiks pārsniegta. Piena cena- 0,424 Euro/kg. Pagājušajā gadā bioloģiskā piena īpatsvars ir palielinājies par 0,8%. Tirdzniecībā bioloģiskā piena īpatsvars ir sasniedzis 30%. Īrija - piena ražošanas pieaugums 2,2%, piena kvota par 1,53% jau tika

pārpildīta janvāra beigās. Sagaidāmā soda nauda ir 50 miljoni euro. Cenas pienam pašreiz ir izcilas. Tā kā valstī piena cenas rēķina uz 3,6% tauku un 3,2% olbaltumvielu saturu, tad praktiski visiem ir piemaksas pašreiz par tauku procentu..

Ziemeļīrija - kvotas nav problēma un arī piena cenas ir labas 0,40- 0,42 Euro/kg. Francija - piena ražošanas apjoms strauji ir sācis pieaugt 2013.gada otrajā pusē +5%. Vidējā piena cena 2013.gadā bija 0,344 Euro/kg, šogad ir palielinājusies un atkarībā no reģiona ir robežās no 0,36- 0,40 Euro/kg. Lielbritānija - kvota netiks pārpildīta, vidējā cena 0,39 Euro/kg, bet daudzi zemnieki saņem 0,44-0,45 Euro/kg piena. Piena ražošanas pieaugums ir +9-10%, bet tas ir saistīts ar neražu iepriekšējā gadā. Kooperatīvs ARLA spēcīgi ienāk Lielbritānijā un virza cenas uz augšu. Nīderlande - piena cena 0,425 Euro/kg, pēdējā mēnesī dažiem uzņēmumiem cena ir nedaudz samazinājusies. Bioloģiskajam pienam cena 0,5 Euro/kg. Piena ražošanas kāpums ir +5% un tikpat arī pārpildīs piena kvotu, sagaidāmā soda nauda 100-130 miljoni euro. Itālija - piena ražošanas apjomi palielinās, cena 0,44-0,45 Euro/kg. Sakarā ar afitokcīnu problēmu pagājušajā gadā būtiski ir palielinājusies piena kvalitāte. Beļģija - šis gads ir labāks par iepriekšējo, jo cenas ir sasniegušas 0,42 Euro/kg. Iespējams, ka būs kvotu pārpilde un sagaidāmā soda nauda varētu būt 3 milj.euro.

2. Piena tirgus observatorija: patreizējā situācija un ieinteresēto pušu loma.

Savu darbību varētu sākt šī gada aprīlī, bet precīzas informācijas vēl pietrūkst. Observatorija nosacīti sastāvēs no divām daļām:

- 1) būs mājas lapa, kur Eiropas Komisija liks un aktualizēs datus;
- 2) neliela darba grupa, kurā klātienē informēs un izskaidros situāciju tirgos. Pamatā šajā grupā tiks pieaicināti pārstrādātāji. COPA-COGECA runā par to, lai tur tiktu iekļauti arī ražotāji.

Komentārs no dalībniekiem ir observatorijā apkopot un sekot līdzi ne tikai notikumiem ES piena tirgū, bet arī pasaulē (ASV, Jaunzēlande, Austrālija, Brazīlija.....).

3. KLP un intervence

Privātai uzglabāšanai tiek gatavoti dokumenti, ko Eiropas Komisija iespējams apstiprinās marta vidū. Pēc tam šie dokumenti ies uz Eiropas Padomi un Parlamentu, un iespējams pēc 2 mēnešiem tiem būs jau likuma spēks. Dokumentus par valsts intervenci iespējams publicēs marta vidū. Regulas grozījumi vēl nav apstiprināti, bet 2014.gadā tas ir viens no prioritārajiem likumdošanas dokumentiem.

Informācija par šiem jautājumiem praktiski tika pieņemta zināšanai.

4. Raita pielāgošanās: iespējamie risinājumi

Spēles noteikumus nemaina minūti pirms spēles beigām! Tieši tik vienkārši un tieši tika izskaidrots Eiropas Komisijas un Lauksaimniecības komisāra viedoklis attiecībā uz piena kvotu sistēmas atcelšanas pasākumiem.

Sanāksmes pirmajā daļā, kad tikās tikai dalībvalstu lauksaimnieku pārstāvji, par piena kvotu atcelšanas iespējamajiem papildus pasākumiem izvērtās viskarstākās diskusijas. Lai

noformulētu viedokli, tika apspriesti 4 iespējamie risinājumi, kas ir nākuši no dalībvalstīm, t.sk., Latvijas (sk.tabulu).

1.tabula

Iespējami risinājumi izmaiņām kvotu sistēmā

	Kvotu palielināšana	Soda naudas		Tauku procenta korekcijas atcelšana
		Soda naudu samazināšana	Soda naudu izmantošana	
Likumiskās procedūras un lēmumu pieņemšanas līmenis	Kopējs lēmums Eiropas Padomē un Eiropas Parlamentā	Kopējs lēmums Eiropas Padomē un Eiropas Parlamentā-Regula 1234/2007	DG AGRI, DG BUDG lēmums	Menedžmenta komitejas lēmums (DG AGRI) – Regula 595/2004
Izmaiņu veikšanai nepieciešamais laiks	Minimums 2 gadi	Minimums 2 gadi	Lēmums jāpieņem līdz 2014.gada oktobrim, bet to varēs attiecināt tikai uz 2014/2015 kvotas gadu.	Mazāk par 6 mēnešiem. Iespējams attiecināt uz 2013/2014 un 2014/2015 kvotas gadu.
Iespējamais rezultāts	Nav prognozējams	Nav prognozējams	Nemainās soda naudas lielums, bet iekasētās soda naudas tiek novirzītas pasākumiem piena lopkopības nozarē	Kvotu izpildē tiku ņemtas tikai fiziski saražotais piena daudzums, faktiski tas nedaudz palielinātu kvotas.

Diskusijās starp dalībvalstu piena ražotāju pārstāvjiem pavisam nebija vienprātības. Valstis, kas iestājās par tauku procenta atcelšanu bija Īrija, Austrija, Vācija, Nīderlande, Beļģija, Dānija, Polija un Latvija jeb tās, kuras reāli pārpildīs kvotas. Daļa no valstīm bija solidāri gatavas pievienoties šīm priekšlikumiem, kaut gan lielāku uzsvāru lika uz iespēju iekasētās soda naudas izmantot ES pasākumiem piena nozarē. Tā pamatdoma ir, ja reiz nauda tiek izņemta no piena saimniecību apgrozījuma, tad to tomēr atstāt nozares konkurētspējas celšanai pēc kvotu atcelšanas.

Viskategoriskāk pret tauku procenta atcelšanu iestājās Lietuvas pārstāvis, jo viņi to uzskata par reālu kvotu palielinājumu valstīm, kas pārsniedz piena kvotas un šajos gados nav plānojušas savu ražošanu, nav domājušas par „spēles noteikumu” ievērošanu.

Viedoklis, kas tiks virzīts COPA-COGECA lēmumam, ir piena kvotu soda naudu novirzīšana piena nozarei un tauku procenta pārrēķina atcelšana.

DG AGRI jeb oficiālo iestāžu viedoklis, kas atspoguļoja arī lauksaimniecības komisāra viedokli bija strikts un nepārprotams:

- kvotu sistēma tiks atcelta 2015.gada 1.aprīlī;
- pasākumi, kas tika paredzēti vieglākai pārejai uz bezkvotu ražošanu netiks mainīti.

Latvijas piena ražotāji ir nepatīkamā situācijā, jo apstākļos, kad mums ir viszemākā piena cena ES, mums ir jābūt gataviem maksāt soda naudas par kvotu pārsniegumu pēdējā kvotas gadā.

5. Jaunākā informācija par piena pakas īstenošanu un progresa ziņojumu

„Piena pakas” progresa ziņojums Parlamentā tiks prezentēts līdz jūnija beigām un tad arī būs pieejams pārējiem. 12.maijā Briselē plānojas seminārs par piena pakas ieviešanas gaitu, sīkāka informācija vēlāk, bet datumu ir nepieciešams rezervēt.

Pasākumu ieviešanas likumdošana atsevišķās valstīs vēl arvien tiek veidota, piemēram, Polija jau ir precizējusi atzītas ražotāju organizāciju grupas (ROG) nosacījumus - minimāli 20 biedri un 2milj.t.piena, Slovēnija - 20 biedri un 200 t.t. piena, Īrija vēl tikai tagad sāk diskutēt par atzītu ROG grupu lielumu.

6. Eiropas Komisijas prezentācija par Skolas piena programmas priekšlikumiem un ieinteresēto pušu reakciju

30.janvārī tika izskatīti pirmie uzmetumi apvienotajai skolas piena un augļu programmai. Jāsaprot, ka tas nav kokteilis, bet divi atsevišķi produkti ar līdzīgu mērķi. Darbs pie šī dokumenta ir tikai sācies un pie tā apstiprināšanas strādās jau jaunais Parlaments. Iespējams, ka piena programmas finansiālais apjoms tiks dalīts proporcionāli iepriekšējā periodā izmantotajam šīs programmas apjomam. Lai pēc iespējas precīzāk un efektīvāk izmantotu šo programmu, visi neskaidrie jautājumi vai vēlmes ir jāsusūta uz COPA-COGECA biroju. Programma visticamāk tiks iekļauts tikai dzeramais piens, nevis pārstrādāti produkti, tos iespējams varēs iekļaut katra dalībvalsts atsevišķi un pēc savas izvēles un iespējām. Kā pavadošās aktivitātes būs izglītojošie pasākumi. ES atbalsts likmi skolas pienam plānots palielināt. Somija ierosina programma iekļaut arī laktozi nesaturošo pienu, jo ir daudz bērnu ar laktozes nepanesamību.

Priekšlikumi jāiesūta rakstiski!

7. Brīvprātīgā piena izcelsmes marķējuma turpmākā attīstība

Brīvprātīgā piena izcelsmes marķēšana DG SANCO vēl tiek pētīta un skatīta, tāpēc vēl nav ko ziņot. Jautājums tiek pieņemts zināšanai.

8. Patreizējā situācija par pētījumu attiecībā uz obligāto izcelsmes marķējumu pienam, kā arī produktiem, kur piens ir kā galvenā sastāvdaļa

Jautājums, kas tiek skatīts, jau labi ilgi un pētījumi tiek veikti no 2 skatu punktiem – ražotāju un patērētāju. Aptaujas rezultāti par to, ko patērētāji grib redzēt marķējumā tiks publicēti tuvākajās marta dienās. Attiecībā uz ražotāju nostāju tiek veikts pētījums 9 lielākajās piena ražotājvalstīs no ES vecajām dalībvalstīm un Čehijā, Rumānijā. Rezultāti gaidāmi vasarā un attiecīgi tad arī tiks prezentēti.

COPA-COGECA šis jautājums tiks virzīts uz nākošo POCC/CCC sēdi.

Pašreizējais viedoklis ir, ka

- skaidri un nepārprotami būtu jāizceļ piens no ES valstīm un neES valstīm,
- dalībvalsts līmenī obligāts marķējums būtu pienam un ES līmenī- piena produktiem.

Dalībvalstu priekšlikumi jāiesūta rakstiski.

9. Komisijas priekšlikums par klonētu dzīvnieku aizliegumu ES. Uzsvars uz piena nozari (imports)

Jautājuma tālākā izpēte vēl nav īsti skaidra un pieņemam jautājumu zināšanai. Vēlme būtu marķēt produktus, kas ir ražoti no klonētiem dzīvniekiem līdzīgi kā ĢMO. Tajā pašā laikā pēc pašreiz pieejamās informācijas, kloni cilvēka veselībai nekādas problēmas nodarīt nevar.

10. Oficiālās kontroles regulas pārskatīšana. Jaunākā informācija

Šis jautājums tāpat kā dzīvnieku veselības likums Parlamentā plenārsēdē tiks skatīts aprīlī, diskusijas turpināsies, jo visticamāk, ka likumi netiks apstiprināti 1. lasījumā. Pagaidām tiek saglabāta doma primāros ražotājus atbrīvot no pārbažu maksas.

Parlaments atbalsta Dzīvnieku veselības likuma ideju par profilaktiskajām veterināru vizītēm, lai nodrošinātu slimību neizplatīšanos.

Ir dota zaļā gaisma references cenu izveidei dalībvalstu līmenī, lai varētu izvērtēt un demonstrēt labturības prasības. Tajā pašā laikā dzīvnieku labturības prasības nav pašreizējā komisāra prioritāte.

11. Ārējā tirdzniecība

Sarunas ar ASV – vēlme ir noslēgt līgumu 2015. gadā. Liellopu un putnu gaļa no ASV ir sensitīvs jautājums un mums gribētos, lai tie būtu tarifējami produkti. COPA-COGECA vēlas izveidot viedokli par piena sektoru attiecībā ASV brīvās tirdzniecības līgumu. Tiks gaidīts jebkurš mazumiņš viedokļa par pienu, piena produktiem attiecībā uz brīvās tirdzniecības līgumu ar ASV.

Brazīlija ļoti steidzina sarunas ar ES par brīvo tirdzniecību.

Kanāda - tehniskās sarunas vēl nav pabeigtas attiecībā uz daļēji aizsargātajiem piena produktiem.

Silvija Dreijere

Paraksts

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPĀ INVESTĒ LAUKU APVIDOS

*Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”
2014. gada 31. janvārī noslēgto līgumu Nr.2014/14, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi.”*

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.